

SLOVENSKI GOSPODAR

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izbija vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 24 K, pol leta 12 K in za četrlet 6 K. — Naročnina izven jugoslavije 32 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se depošlja do odpovedi. — Udje „Katoškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo, če obsegajo 4 strani 40 vin., na 8 straneh 60 vin. — Uredništvo: Korovška cesta št. 5. — Rokopis se ne vračajo. — Upravništvo: Korovška cesta št. 5, sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Za inserate se plačuje od enostopne petifvrste za enkrat K 180. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 50 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. Nezaprite reklamacije so poštnine proste.

Delokrog komisije za določitev mej.

Maribor, 18. avgusta. Mednarodna Komisija za določitev končnoveljavnih mej med Jugoslavijo in N. Avstrijo je izdala v slovenskem, francoskem in nemškem jeziku sestavljen in od angleškega polkovnika Crawena kot predsednika komisije ter od nemškega in jugoslovanskega komisarja podpisan razglas, ki se glasi v svojem slovenskem delu: Komisija za razmejitve med Avstrijo in kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev naznanja prebivalstvu prizadetih krajev, da je po določitvi senžermenske pogodbe, člen 29, njena naloga edino le ta, da določa na terenu (v naravi) meje, opisane v navedeni pogodbi.

Komisija torej ni kompetentna, da se bavi z ureditvijo vprašanj pri-

vatno-pravnega ali narodnostnega značaja.

Komisija je smatrala za potrebno, da daje to prebivalstvu prizadetih držav na znanje z ozirom na razne prošnje, ki so ji došle od strani prebivalstva. Maribor, 16. avgusta 1920.

General Ante Plivelič, komisar kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

(Iz gorenjega razglasa je torej jasno razvidno, da so vsa pričakovanja obmejnih nemčurjev, da bodo morda z nacionalističnimi demonstracijami izsilili od komisije kako njihovim nacionalističnim namenom in težnjam ugodno rešitev v prilog Nemški Avstriji, brez vsakega upa na uspeh. Op. ur.)

Naš državni proračun in naše finance.

(Govoril na shodu „Jugoslov. kmetske zveze“ posl. J. Vesenjaka.)

Naši državni dolгови.

Marsikdo živi v lahki veri, da naša nova država nima dolgov. Žal, da temu ni tako. Imamo prav izdatne dolge in težka bremena, ki smo jih morali prevzeti iz predvojne dobe, dalje takšna, ki smo jih napravili med vojno in končno takšna, ki so nam jih naložili ob miru naši zavezniki-ententa, ali smo jih napravili dosedaj mi sami, ker ni bilo za redno upravo in za ureditev države dovolj sredstev iz dosedanjih državnih dohodkov.

Imamo torej v glavnem sledeče državne dolge:

1. Stari, predvojni dolgi iz bivše Avstrije in Ogrske, kolikor zadenejo pokrajine, ki so pripadale tej državi. Znesek teh dolgov je zelo velik, natančne številke še niso znane, ker jih določa posebna mednarodna komisija na Dunaju in v Parizu.
2. Novo breme je takoimenovan tribut za svobodo. Ta znaša 1500 milijonov frankov v zlatu in ga plačajo Jugoslavija, Čehoslovaška, Poljska, Rumunija in Italija v takoimenovani reparacijski antantni fond.
3. Imamo takoimenovano pavšalno posojilo od Angležev in Francozov v znesku 50 milijonov frankov.
4. Od decembra 1919 do julija 1920 mesečni avans ali predujm v skupnem znesku 48 milijonov frankov.
5. Od Amerike 55 milijonov dolarjev za nabavo vsakovrstnih potrebščin.
6. Med vojno posojilo v Ameriki v znesku 12 milijonov dolarjev za oborožitev in vzdrževanje jugoslovanskih prostovolcev in srbske vojske.
7. Okroglo 2 milijardi nekonolidiranega dolga, ki ga je napravila srbska vlada pri zaveznikih te kom vojske za armado in vzdrževanje in podporo beguncem.
8. Kakor naš pod št. 1 imenovani predvojni dolg imamo tudi srbski predvojni dolg v okroglem znesku 900 milijonov dinarjev.
9. Domače notranje posojilo iz leta 1919 v znesku 268 milijonov K.
10. Državni dolg onih 20%, ki so bili odvzeti pri zamenjavi denarja.
11. Tekoči dolg pri naši Narodni banki, kateri je po izkazu ministra Jankoviča znašal letos aprila 247 milijonov dinarjev in je sedaj že večji.
12. Nepravilna državna plačila za nabavo državi, posebej še armadi.

Izračunajte si vse to po dnevem kurzu v naših kronah, pa boste razumeli, kako težka so že ti državna bremena. Za nje je treba obresti in odplačilo ali amortizacijo.

V tem oziru imamo edino tolažbo, da dobi naša država vojne odškodnino, ki jo tvori prej imenovan reparacijski fond in velikanske svote, ki jih moraj plačati premagane države: Nemčija, Bolgarija, Avstrija, Madžarska in Turčija. Ako dobimo tukaj res na podlagi pogodb ono svoto, ki je sedaj od entente obljubljena, potem bi lahko plačali vse naše imenovane dolge. Seveda je pa pomniti, da mora velik

del odškodnine iti za obnovo porušeni in po vojski opustošeni krajev. To naši domači slovenski finančniki navadno premalo uvažujejo.

K državnim dolgovom in obveznostim moramo računati tudi vojna posojila. Sicer je pri nas na inicijativno bivšega ljubljanskega župana in sedanjeg zastopnika v Pragi, g. Iv. Hribarja, nekaj časa zavladalo geslo: vojna posojila se kratkoma ne plačajo; toda sčasoma se ljudje strezujejo od takšnih radikalnih gesel, ker uvidevajo, da škodujejo samo lastnim državljanom. To se je zgodilo na Češkem in in zgodilo se bo tudi pri nas. Sicer pa je naše stališče o vojnih posojilih znano in ni treba, da bi o tem posebej razpravljali in naše sklepe ponavljali.

Primanjkljaj.

Že v prvem delu sem ugotovil, da imamo v vseh dosedanjih proračunih primanjkljaj ali deficit. V proračunskem letu 1919-1920 je bil deficit preliminiran s 3372 milijoni K, v resnici pa je znašal konec proračunskega leta okroglo dvakrat toliko ali dnevno 20 milijonov K. To ugotavlja g. minister Jankovič v svojem ekspezuju v državnem zboru dne 14. marca t. l., torej mož, ki je merodajen kot bivši finančni in sedanjih poljedelski minister, katerega ste imeli čast in priliko spoznati in slišati tudi na našem orlovskem taboru.

Omenjal sem tudi, kakšen bi bil deficit po prvotnih proračunih za leto 1920-1921.

Jasno je, da je ob takšnem stanju naših financ treba največje previdnosti in največje vestnosti, pa tudi nestranske objektivnosti.

Kako so gospodarili.

Pred približno enim letom je izbruhnila kriza. Protič je odstopil in končna rešitev je bila ta, da so demokratije ali liberalci skupno s socialnimi demokratimi imeli vso oblast v rokah skozi več kot šest mesecev. In to dobo so gospodarili tako, kakor da imamo v državnem gospodarstvu denarja več kakor preveč.

Ako se kje dogodi, da skušajo socialisti in samostojneži s plitvimi in brezvestnimi hujskarijami nastopati proti nam, potem jim le temeljito pokličete v spomin to dobo! Opozorite jih, kaj in kako se je delalo z izvoznici na škodo ljudstva in državnih financ, samo v korist liberalnih bank, židovskih verižnikov in tudi socialističnih organizacij. To je doba, ko so kričali socialisti in samostojneži po deželi: če se vpišete k nam, dobite poceni coker, moko in drugo! Mislite, da je šla agitacija brez zlorabe državne oblasti in njenih sredstev? Koliko pa je bilo nakazanih milijonov socialdemokratskim prehranjevalnim organizacijam kot brezobrestno posojilo, odtodno obratni kapital! Prav zanimivo bi bilo vedeti, koliko so te organizacije že vrnile. Te organizacije nam odkrivajo tudi vir, iz katerega se plačujejo agitatorji in hujskariji proti nam. Mi nimamo proti temu nič drugega, kakor naše odkrito delo.

Na korist nemških socialistov v Nemški Avstriji se je oškodovala pri državnih dohodkih naša država. Izvršile so se proti vsem predpisom, ki so jih

ti gospodje sami dali, oprostivše od naplačevanja carine v korist raznim liberalnim eksporterjem. To je ponovno ožigosal celo v zbornici minister Protič in minister Jankovič. Ni čuda, ako so lahko gospodje zbirali ogromen strankarski sklad. Beograjski listi so znali poročati o 90 milijonih dinarjev.

Da bi izpodbili tla radikalcem, so v bogati Vojvodini (Bačka, Banat in Baranja) opustili takoimenovani vojni davek. Tudi to je ugotovil prej imenovani srbski finančni minister Velizar Jankovič. V Make doniji se je iz istega strankarsko-agitatoričnega razloga plačevanje ustavilo z utemeljitvijo, da se izvrši nov predpis davkov po srbskem načinu, kakor da se ta naplačila ne bi mogla vračunati.

To in še mnogo drugega je treba dobro ohraniti v spominu!

Katerā bremena so najtežja?

Med državnimi izdatki obremenjujejo poleg obresti in amortizacije za državne dolge najbolj tri postavke in to so: 1. stroški za vojaštvo, 2. stroški za državno upravo, torej za uradništvo, in 3. izdatki za invalide.

Spominjate se še vsi, kako smo ob prevratu vsi verovali v Wilsonove besede in upali, da bomo zares dosegli pravičen mir in nam nikoli več ne bode treba vojaštva in stroškov za vojaštvo v toliki meri, kakor je bilo to pred svetovno vojsko. Bridko smo prevarani. Ako hočemo imeti zavarovane naše itak krivično nam odmerjene meje in pa sigurnost imetja in življenja, moramo imeti naše vojaštvo, ki nam čuva mir in red v državi sami, kjer marsikdo noče vedeti, „kaj je moje in kar tvoje.“ Še bolj pa nas sili temu naš položaj in naši odnosi s sosedi, ki upoštevajo nas in naše pravice le v toliko, kolikor se bojijo naše vojske. Te okolnosti nas silijo, da imamo v državnem proračunu za vojaštvo ogromno svoto 4 milijarde 484 milijonov K.

Plače državnih nastavljenecv tvorijo drugo izmed največjih državnih bremen in so dosegle za državne finance naravnost nevarno višino. Tudi uradništvo si bo moralo biti svesto izredno težavnega položaja, v katerem se nahaja naša država.

Svetovna vojska nam je prinesla v proračun novo težko postavko: izdatke za invalide, vdove in sirote. Naj navedem v pojasnilo tudi tukaj par številke! V naši državi imamo nad 200.000 več ali manj popolnoma ali pretežno delanezmožnih mož in mladeničev-invalidov. Imamo dalje 265.000 rodin, katerim so očetje, njihovi prehranjevalci, padli. Končno imamo nad 27.000 dece, ki vsled vojske nimajo ne očeta in ne matere. Podpore za vso to ogromno armado revežev znašajo v proračunu okroglo 1 milijardo in 12 milijonov K. Na te reveže naj mislijo posebno tisti, ki vedno še hujskajo na nove vojske in se sami v slučaju resnosti stiskajo v varne kote!

Obnovitev materiala za železnice, za telegraf in telefon ter druge prometne naprave je nadaljna velika postavka v državnem proračunu.

Ni zavidanja vredna naloga vestnega finančnega ministra, ki hoče kriti vse naše redne potrebščine, obrestovati in amortizirati dolge in poravnati deficite.

Novi davki.

Naš finančni minister je posegel in sicer preveč radikalno in enostransko, po najtežjem sredstvu, ki naj omogoči redno državno gospodarstvo in to so novi davki in silno povišanje obstoječih davkov in sicer indirektnih ravnotako kakor direktnih. Zavedam se, da bodo ob takšnem proračunu nova bremena morala priti, ali veliko vprašanje je, ali so od finančnega ministra nameravana bremena primerno razdeljena.

Povsod povdarjamo svobodo in enakopravnost vseh plemen in vseh pokrajin. Smo si bratje in hočemo si biti bratje, toda moramo si biti bratje tudi pri plačilu. Vse pokrajine naj imajo bistveno isti davčni sistem in ista bremena. Prepričan sem, da bomo vsi skupaj voljno prenašali bremena, ako bodo povsod enaka in ako se bodo povsod predpisovali in iztirjali davki z isto strogostjo, kakor se vrši to pri nas,

